

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio II. De reliquis causam finalem concernentibus, quoad effectus
causæ finalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

productis & causatis, secundò non tamen in causatis & causantibus primò, aliàs subverterentur & Philosophica & Theologica principia; ostende ergo distinctum effectum realiter, quem causa physica finalis producit primò. Tum quia non poterit ostendi, quid simile operetur finis ei, dum idem reproducit suam Entitatem, quod tamen salvet rationem causæ realis, sed quicquid sit de his principiis, vel exinde hæc explicatio non satisfacit, quia veræ causæ realis si nihil obsit, debet ostendi effectus verus, realis, & distinctus, idque ex proportionem, ad alias causas.

EXPLICARI potest quartò. Inter finem in intentione existentem, & inter finem in executione positum, esse distinctionem realem; quia bonitas illa, quæ erat apprehensa, non est illa eadem, quæ in executione ponitur, sed est distincta numero, ea scilicet, quam Deus ut existat determinat, cum alia numero ab efficiendi produci poterit. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia videtur oppositum esse in communi apprehensione, vulgariter enim assumitur, quòd finis, causet seipsum in executione. Tum quia arbitrium videtur aligare Deum, ne determinet hunc individuum finem pro executione, qui forte in individuo erat in intentione. Tum quia finis potest esse huius in individuo, & executio huius in individuo, casu v.g. quo pro fine sit pomum hoc individuum appetitum.

EXPLICARI tandem potest quintò. Finem esse causam realem respectu mediorum, ad quæ movet, à quibus distinguitur realiter, ex quibus Mediis producit finis.

ASSERO tertio. *Causalitatem causæ finalis esse, ut inquit Philosophi post Aristotelem, motionem Metaphoricam.* Hoc dictum puto fundatur in modo agendi voluntatis, quæ non sistit si bi objectum, sed trahitur ab objecto, adeoque ad illud movetur appetendo; hinc causalitas illius appellatur motio Metaphorica, sed quid tandem sub hoc nomine motio metaphorica intelligendum?

EXPLICANT primò aliqui. Quòd causalitas finis sit amor finis. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia datur amor respectu Dei tanquam finis, neque tamen amor, dicitur causalitas respectu Dei. Tum quia potest esse amor finis, isque adhuc efficax, & tamen saltem divinitus impediri, ne ponatur in executione finis. Ergo amor non est causalitas finis, quia posita causalitate, impossibile est non sequi effectum, qui debet esse finis in executione. Tum quia causalitas debet esse quid receptum à causato; jam autem amor, non recipitur in effectum, quem causat.

EXPLICANT secundò alii. Causalitatem finis esse ipsum bonum, prout connotat dependentiam à se effectus. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia hic agitur de causalitate, ut ita dicam, causata, non de causalitate causante, seu tenente se respectu causæ. Deinde & de hoc ipso quaeritur, in quo sit ista dependentia.

EXPLICANT tertio alii. Cum utroque Suar. & aliis non paucis, quòd causalitas finis, sit ipsa actio efficientis, prout respicit id, propter quod fit. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia si nihil obsit diversis causis, tribuendæ sunt diversæ causalitates, magis enim proportionatum est, ut id, cui competit esse causam diversam ut Quod, sit etiam causa ut Quo, seu habens causalitatem diversam. Denique causalitas efficientis, est illa ipsa, effectus suo modo causæ finalis, quomodo ergo erit ejus causalitas ejus causalitas?

COMMODIUS diceretur in re loquendo, non aliud esse causalitatem finis, quam ipsum effectum, prout dependentem ab hoc, vel illo fine. Sic v.g. deambulatio, si fiat dependenter ab intentione, quæ est sanitas. Causalitas in deambulationem erit dependentia intentionalis, deambulationis, ab hac intentione, quæ est sanitas, sicque de reliquis finibus.

RATIO, quia in nullo argui potest insufficiencie hæc explicatio. Breviter causalitas finis, est objectivum propter quod operor, seu objectivum responsivum. *Quare operaris*

QUÆSTIO II.

D reliquis Causam Finalem concernentibus.

Quoad effectus Causæ finalis.

ASSERO I. *Actus antecedentes positionem mediorum, qualis est cognitio finis, simplex complacentia, amor, intentio non sunt effectus proprii dicti, Causæ finalis.*

RATIO prioris. Quia si cognitio finis esset effectus finis, ante cognitionem finis, jam deberet esse in actu primo causæ, sufficienter constitutus & completus finis: ante cognitionem autem non est sufficienter completus; quia finis non cognitus in ordine movendi, seu finalisandi, ita se habet, ac si non esset; deberet autem jam esse completus finis, in actu primo, quia omnis causa, supponitur completa ante suum effectum. Simplex item amor & intentio finis, ut censet Vázquez & Fonseca contra utrumque Suar. non est effectus finis, quia ratio attingendi finem non est propriè effectus finis; jam autem illi actus sunt ratio attingendi finem. Sed sunt illi actus propter bonitatem bonitatis finis, hoc est rationes attingentes bonitatem ipsius, non verò alio modo, fiuntque propter finem, tanquam propter objectum, hinc etiam impropriè dicitur desiderare aliquis pro-

propter finem, sed desiderat finem. Ergo desiderium illud non est effectus finis, cum non fiat propter finem. Denique Aristot. 10. Metaph. tex. 30. censet, proprios effectus finis posse causare finem in genere causæ efficientis, desiderium autem y.g. sanitatis non causat propriè sanitatem, sed medicina, idemque dicendum, de amore efficaci.

ASSERO 2. *Actus immediatè versantes circa media, ut est Electio, inquisitio mediorum, non est propriè effectus finis.*

RATIO, quia sunt potius ratio amandi media, & propriè non sunt ratio ponendi finem in esse reali, per accidens tamen possunt esse effectus finis, si adhibeantur ut media ad consecutionem finis, propriè itaque actus hi causantur ab amore finis in genere causæ formalis extrinsecæ. Multo autem minus, actus, consequentes possessionem finis erunt propriè propter finem; quia vel sunt propriè propter intentionem finis, & hoc non, quia non est jam intentio finis posito fine, sublataque etiam omni intentione finis, sequitur delectatio de præsentis v.g. sanitate; vel sunt propter finem jam in executione positum, & hoc, non est, esse effectum propriè finis; quia hi actus adveniunt per accidens, nec supponunt finem in intentione, cum tamen hic non nisi intentionaliter causæ. Adveniunt autem per accidens, quia quamvis Deus subtraheret concursum à delectatione, obtentionem finis consequente, haberet jam totum finis quod intendit, intendit enim positionem sui, quæ supponitur.

ASSERO 3. *Effectum proprium finis esse media.*

RATIO, quia ut dictum supra, respectum mediorum causa finalis est verè causa, ergo & media sunt verè effectus illius, hæc enim se ad convertentiam habent. Videtur hoc idem docere Aristot. 10. Metaph. tex. 19. ubi dicit, ea quæ fiunt propter finem, esse inter media inter finem, etiam movens, seu agens se movens ad consecutionem finis, ex quo loco sic arguitur. Id quod fit propter finem est effectus finis, pro eodem enim hæc sumuntur, sed media, ut inquit Aristoteles, sunt ea, quæ fiunt propter finem. Ergo &c.

Quoad cognitionem requisitam, ut agat causa Finalis.

ASSERO 1. *Sine prævia cognitione non finalisare finem.*

RATIO, quia finis non cognitus, ut dixi supra, ita se habet, ac si non esset, quia sicut existentia realis, dat esse reale physicum, ita intentionalis existentia, ratione scilicet cognitionis, dat esse intentionale, hoc autem requiritur, ut causet finis; cum enim causet intentionaliter, debet etiam existere intentionaliter.

ASSERO 2. *Non esse quid impertinens ad rationem movendi fini propriam, ipsam cognitionem.* Sequitur assertum ex priori, & ratio præter superius adlatam est. Quia idem bonum propter varietatem cognitionis aliter & aliter causatur, amatur enim intensius si penitus noscatur, & idem bonum in quantum præsentatur præsens, producit amorem, in quantum præsentatur absens, desiderium, quæ diversitas non in entitatem boni, hæc enim constanter eadem est, sed in diversitatem representationis rejici debet.

Cæterum ipsa cognitio, non est ratio formalis motiva, quia non cognitio amatur, sed objectum, & finis cognitione representatus, ita nihilominus, ut non sola bonitas ametur, sed bonitas ut cognita; ad eum modum, quò præmissæ causant Conclusionem, sed ut cognita. Deinde finis ratio in eo consistit, quòd moveat, bonitas autem ut cognita movet. Et certè bonum secundum se spectatum, habet se ac si non esset, & quamvis hæc cognitio habeat se non nisi per modum requisiti, exprimitur tamen ad ostendendum, in quo statu posita, causet hæc bonitas.

ASSERO III. *Possibile esse, ut licet non præcedat cognitio finis, modo aliquid defectum illius suppleat v.g. si non determinet Deus ad ponendam volitionem finis, ut inquam incognitus finis ametur.* Est assertum Ovied, & Conimb: contra Vasq. & Arriag:

RATIO Prima asserti, quia id non implicat contradictionem.

RATIO Secunda, Potest elevari voluntas ad producendam gratiam. Ergo & amorem sine cognitione prævia, nec est ratio cur illud requisitum cognitionis suppleri non possit saltem in genere Causæ efficientis?

RATIO Tertia ex Oviedo. Potest Deus infundere actum amoris voluntati, respectu cuius nulla in voluntate præcessit cognitio, si illum enim potest ponere in lapide, multo magis in voluntate. Ergo & potest determinare voluntatem, ut eliciat actum, respectu cuius, nulla præcessit cognitio. Videantur dicta in Animast: An voluntas ferri possit in incognitum?

DICES I. Cum Arriag. Volitio fertur ad bonum secundum esse apprehensum, illic non est bonum apprehensum. Ergo.

RESPONDETUR, vera esse hæc de volitione naturaliter se habente in suo modo agendi, non autem de volitione supernaturaliter in modo suo agendi, se habente. Potest etiam retineri communis responsio, esse illud apprehensum quod apprehensum, habere se per modum conditionis, non autem per modum rationis formalis objectivæ. Non repugnat autem conditiones sine quibus Non, esse supplebiles saltem aliquas, cur non hæc?

DICES 2. Quamvis existentia sit sola conditio agendi, tamen non potest Deus elevare aliquid, quod non existit, ad causandum. Ergo etiam

etiam quamvis cognitio sit sola conditio, non poterit elevari voluntas ad amandum sine cognitione.

RESPONDETUR. Non assumi à nobis omnem conditionem esse supplebilem, sed aliquas, eas scilicet, quas suppleri non repugnat, repugnat autem suppleri existentiam, quæ repugnantia non ostenditur, ne suppleri possit cognitio.

DICES 3. Non potest appetitus naturalis ferri ad rem non habentem bonitatem. Ergo nec ad rem incognitam.

RESPONDETUR. Negan. conseq. quia malum non habet, per quid compleat voluntatem, ut amorem potius eliciat, ostenditur autem determinativum in presenti. Adde non implicare, ut malum aliquod assumat Deus & elevet, ut suppleat vices in complenda voluntate, ut exire possit ad amorem boni alicujus objecti.

DICES 4. Cum recentiori Suar. Voluntas est potentia cæca. Ergo non potest tendere in incognitum.

RESPONDETUR. Materialiter non esse accipiendum visum voluntatis, sed accipiendum hoc sensu, quod scilicet nisi ponatur notitia, tanquam conditio, non sit futura completa voluntas, ad actum suum producendum: sed non sequitur, aliunde illam compleri non posse, statque in hoc proportio, quod sicut cæcus non potest se determinare quod ire debeat, ita nec voluntas se determinat, si nesciat quid amare debeat, si ergo aliunde determinetur, hoc ipso cæcitas illius tollitur.

DICES 5. Cum Hurtad. Volitio per se dependet à cognitione. Ergo non potest, non dependere ab illa. Antecedens probatur, quia non dependet media alia entitate.

RESPONDETUR. Volitionem per se pendere à cognitione, tanquam à conditione, hinc illa mutata, poterit adhuc in sua entitate stare, sic v. g. in principiis nostris, non per aliquid superadditum pendet effectus ab approximatione, & tamen approximatione non data, fieri potest effectus, sola ergo dependentia inquam tanquam à ratione formali, suppleri non potest.

ADDE, dici posse, tali amore elicitio, denominandum subiectum amans, quia adhuc ab intrinseco elicitur, nec apparet quomodo cognitio illa antecedenter se habens, conferat vim denominandi actionibus vitalibus; & sicut quamvis naturaliter non eliciat voluntas actus supernaturales, elevata tamen vitaliter illos elicit, ita & quamvis naturaliter voluntas non eliciat actus volendi sine cognitione, posita suppletionem illius defectus, vitaliter illos eliciet, adeoque cum vi denominandi, elicientem.

Quoad subiecta quibus competit agere propter finem?

ASSERO 1. Bruta non agere propriè propter finem.

Fusiushæc explicantur loco citato ad primam secundæ.

RATIO Interim asserti sit, quia propriè agentia propter finem, sunt agentia, quæ attendunt ad connexionem mediorum cum fine, ad quam non attendunt bruta. Operantur tamen impropriè propter finem, quia agunt propter bonum, quod cognoscunt, & ad quod habent instinctum, quem instinctum Aristoteles imitationem rationis, & brutalem quandam potentiam, con- similem rationali appellat, qui ipse instinctus fundatur supra complexionem certam animalis & temperamentum primarum qualitatium, habitualiter autem est æstimatoria animalis ex tali complexione determinans ad sic vel ita operandum, actualiter autem ille instinctus est actus phantasiæ, impellens, ad sic vel ita operandum.

ASSERO 2. Deum ad intra & quoad operationes immanentes non agere propter finem.

RATIO, actus ad intra sunt ipse Deus, qui à nullo fine dependet.

ASSERO 3. Operationes Divinas ad extra esse propter finem. Ad extra enim sumptæ non sunt ipse Deus, & cum faciat illas propter se, bene illæ respicere Deum poterunt tanquam finem.

Quoad divisionem finis, quem dividit Arist. secundi Physic. tex. 57. in finem Cujus, & in finem Cui hoc innuendum erit, quod nomine finis Cujus, supple gratia, quem etiam Aristotel. alibi appellat finem Qui, veniat ipsum bonum, quod appetitur, finis autem Cui, est subiectum cui illa bonitas appetitur. Quo supposito

ASSERO 1. Ex fine Qui, & fine Cui coalescere perfectam rationem finis.

RATIO. Quia bonum appetibile, & hoc erit finis Cui, debet in super esse bonum in se, & hoc erit finis Qui vel Cujus. Unde etiam ad sanitatem & amor sanitatis, & amor subiecti movet.

DICES 1. Finis est id, in quo sistit operans. Sed operans sistit in fine Cujus seu Qui. Ergo ille solus, est finis.

RESPONDETUR. Operans sistit in fine Qui, tanquam ratione adæquata, nego, vult enim indubie illum sibi vel alteri, sistit in fine Qui, tanquam in bono, quod appetitur; neque enim in ratione ejus, quod appetit, aliud hic & nunc habet, concedo, sed non sistit, quasi illud solum motum illius sistat, defacto enim vult illud sibi, neque enim à sitiente tantum amatur aqua, sed proceditur ad ipsum sitientem, ut illum refrigeret.

DICES 2. Finis Qui amatur propter finem Cui. Ergo potius est medium, quam finis.

RESPONDETUR. Finem Qui amari propter finem Cui, tanquam propter subiectum, non vero amari propter finem Cui, tanquam propter rationem amandi, quia sanitas, amabilis est, propter suam intrinsecam bonitatem.

ASSER

ASSERO 2. *Finem Cujus, seu Qui interdum esse nobiliorem entitativè interdum ignobiliorum.*

RATIO. Quia sanitas est quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, si autem homini optem beatitudinem, Finis Qui, erit dignior homine.

ASSERO 3. *Amore intenso ordinariè magis amari finem Cui, sed amore appetitativo non semper.*

RATIO, quia finis, Cui magis intimè perspectus magis allicit, & ita cum volo mihi Deum clarè visum, fieri potest, ut intensius me in hoc amem, quàm Deum, licet illum magis appetiam.

QUÆSTIO III.

De Causa Exemplari.

ASSERO I. *Exemplar ex S. Augustino & S. Thom. esse formam in mente existentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem. Dicitur forma, quia sicut per formam constituitur agens potens agere, ita & per exemplar constituitur potens agere agens idæale, verèque per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur in mente existens, ad distinctionem ab exemplari externo v.g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar si velles præsentem definitionem extendere, demenda esset particula ly in mente existens, dicitur ex intentione agentis, ut excludantur ea, quæ casu fiunt, dicitur agentis determinantis sibi finem, ut excludantur bruta, quæ non nisi determinata agunt.*

ASSERO 2. *Exemplar consistere in conceptu obiectivo:* negat Suar. Fonsec. Rub. Valent. & alii. Sed nobiscum est Vasquez item Ariag. & recentior Suar.

RATIO. Tum quia Arist. 7. Metaph. tex. 28. & 30. censet, exemplar esse essentiam rei, prout est in anima, dicitque domum fieri ex domo, subijce præcognita & idæali. Tum quia exemplar, est id, ad quod agens respiciens, operatur, qui non respicit suum conceptum formalem, sed obiectivum. Tum quia universale non consistit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergò nec exemplar, par enim est utriusque ratio. Et certè conceptus formalis & esset exemplar, ut supponitur & non esset, quia exemplar id est, quod ea prædicata, quæ res in statu physico habere debet, intentionaliter repræsentat, ut hæc intentionalia in statum physicum reducuntur, jam autem non prædicata conceptus formalis, sed obiectivi in statum physicum reducuntur.

DICES I. Exemplar divinum consistit in conceptu formali, non obiectivo; Ergò & idæa Creatæ. Antec. probatur, quia conceptus ob-

jectivus, est ipsa Creatura facienda, Deus autem in operando non dependet à Creaturis.

RESPONDET Primò recentior Suar: quòd exemplar divinum non consistat in Creaturis, tanquam in conceptu obiectivo, sed in essentia Divina, prout se præbet imitabilem. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT, quia & non consisteret per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu obiectivo, hæc enim est illius positio, & consisteret ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum consistere in conceptu obiectivo, nolunt illum esse extra Deum, idæa enim prout hic de illis necessario sunt interna, consequenter sunt ipsæ Creaturæ, prout repræsentatæ per essentiam Divinam. Sed pro sua responsione.

INSTAT I. Suar: recentior, auctoritate Scripturæ; faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ubi proponitur essentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

RESPONDETUR. Per interpretes non loquitur illic Deus de idæa hominis, sed de similitudine in proportionem ad suam naturam, immò & ad personalitates per tres potentias animæ, sed posito etiam, quòd hic agatur de Causa idæali, inde non sequitur illam non consistere in conceptu obiectivo, hoc est in ipsis Creaturis prout repræsentatis per essentiam Divinam.

INSTAT 2. Effectus imitatur aliquid à se diversum, cui sit similis per imitationem, cum tamen Deus eundem numero effectum cognoscat, eundem numero repræsentet, at verò inter Deum & seipsum non datur similitudo, sed identitas.

RESPONDETUR. Effectum imitari aliquid à se diversum statu, sed non prædicatis; & licet non detur similitudo physica relativa inter idem & seipsum, datur tamen similitudo non relativa, nam similis est Filius Dei in natura Patri, licet sit eadem utriusque natura, sed hic etiam est similitudo specialis, nempe intentionalis, in hoc stans, ut ea prædicata, quæ obiectum in re continet, imagine intentionali & spiritali repræsententur.

INSTAT 3. Idem ex Auc: Augustini negantis, Deum aliquid extra se intuitum, ut mundum fabricaret.

RESPONDETUR. Hic locus solum probat, quòd ille conceptus obiectivus non fuerit, nisi in mente Divina existens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

RESPONDETUR II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius distinguitur, Conceptus obiectivus creaturæ faciendæ, est ipsa Creatura quomodocumque spectata, nego, est ipsa Creatura, prout repræsentata per essentiam Divinam, concedo, pendebitque Deus à Creaturis, tanquam à termino connexo, non autem tanquam à Causa, à termino inquam